

ԱԶԴԱՐԱՐ

ՏԵՂԵԿԱՏՈՒ ԱՌԱՋՆՈՐԴԱՐԱՆԻ ՀԱՅՈՑ ԸՈՒԷՅՈՒ ԵՒ ՇՐՋԱԿԱՅԻՑ ՀԱՅՈՑ ԹԵՄԻՆ

P.O.Box: 8157, Salmiyeh 22052- Kuwait. Tel: 965-25614392, Fax: 965-25638312, e-mail: prelacy@armenianprelacykw.org

ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, Ը. Տարի, Թիւ 341, Ուրբաթ, 08 ՅՈՒՆԻՍ, 2016

ՀԱՅԿԱԿԱՆ

Նախագահ Սերժ Սարգսեան. «Փոփոխութեան Ենթարկուած Սահմանադրութիւնը Մեզի Կը Դարձնէ Աւելի Ազատ Եւ Ուժեղ»

Նախագահ Սերժ Սարգսեան շնորհաւորական ուղերձով հանդէս եկած է Սահմանադրութեան օրուան առիթով:

«Այս տօնը կարեւոր ու պատմական օր է մեր երկրին ու ժողովուրդին կեանքին մէջ: Մենք միասին քայլ առ քայլ կ'երթանք Սահմանադրութեան մէջ ամրագրուած նպատակները կեանքի կոչելու ուղիով», ըսուած է Հայաստանի նախագահի աշխատակազմի հասարակութեան եւ տեղեկատուութեան միջոցներու հետ կապերու վարչութեան հրապարակած ուղերձին մէջ:

«Սահմանադրական վերջին բարեփոխումները անգամ մը եւս հաստատեցին մեր ինքնիշխան, ժողովրդավարական, իրաւական ու ընկերային պետութեան կայացումը եւ ընդգծեցին անոր վերընթաց ու հետեւողական զարգացման միտումները: Սահմանադրութեան փոխուած տարբերակը մեզի, իբրեւ հասարակութիւն՝ կը դարձնէ աւելի ազատ եւ աւելի ուժեղ: Միաժամանակ այս նոր իրողութիւնը բոլորէս կը պահանջէ պատասխանատու վերաբերմունք՝ երկրին մէջ ընթացող ընկերային, իրաւական եւ քաղաքական գործընթացներուն նկատմամբ», կը նշէ նախագահ Սերժ Սարգսեան՝ մաղթելով, «որ ապրինք եւ աշխատինք մեր հիմնական օրէնքի ոգիին համապատասխան»:

Սահմանադրութեան օրուան առիթով շնորհաւորական ուղերձ յղած է նաեւ Ազգային ժողովի նախագահ Գալուստ Սահակեան:

Ֆրանսայի Արտաքին Գործոց Նախարարութիւն. Հայաստանի Եւ Ազրայէճանի Նախագահներու Հանդիպման Հարցով Խորհրդակցութիւններ Տեղի Կ'ունենան

Ֆրանսայի արտաքին գործոց նախարարութենէն ազրայէճանական ԱՓԱ լրատու գործակալութեան փոխանցած են, որ Հայաստանի եւ Ազրայէճանի նախագահներու հանդիպումի ժամկէտերու, վայրի եւ ձեւաչափի հետ կապուած խորհրդակցութիւններ տեղի կ'ունենան:

«Ինչպէս նշած է արտաքին գործոց նախարար Ժան Մարք Էյրոն, Ֆրանսան պատրաստ է Լեռնային Ղարաբաղի հարցով հանդիպում կազմակերպել», ԱՓԱ լրատու գործակալութեան ըսած են Ֆրանսայի արտաքին գործոց նախարարութենէն:

Ղազախստանը Դեմ Է Լեռնային Ղարաբաղի Տագնապի Բանակցություններուն Մէջ Նոր Միջնորդներու Ներգրաման

«ՌԻԱ Նովոսթի» կը հաղորդէ, որ Ղազախստանի արտաքին գործոց նախարար Էրլան Իտրիսով Ասթանայի մէջ տեղի ունեցած մամլոյ ասուլիսի մը ընթացքին յայտարարած է, որ Լեռնային Ղարաբաղի տագնապի լուծման գործին մէջ նոր միջնորդներու կարիք չկայ, բաւական է ապահովել Մինսքի խմբակի համաձայնութիւններու իրականացումը:

«Ստեղծուած է յատուկ Մինսքի խումբ, որուն համանախագահներն են Ռուսիան, Միացեալ Նահանգներն ու Ֆրանսան: Կը կարծեմ, որ նոր միջնորդներ փնտռելու անհրաժեշտութիւն չկայ», յայտարարած է ան:

Ղազախստանի արտաքին գործոց նախարարին կարծիքով՝ Մինսքի խմբակի ծիրին մէջ յստակ կերպով ձեւակերպուած են Լեռնային Ղարաբաղի տագնապի խաղաղ լուծման սկզբունքները, այդ պատճառով հարկ է ապահովել այդ համաձայնութիւններու իրականացումը:

Ըստ «Իզվեսթիա»-ի. Ռուսական Ծրագիրը Կ'ենթադրէ Ազրայէճանի Եւ Թուրքիոյ Կողմէ Հայաստանի Եւ Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետութիւններու Սահմաններու Բացում

ՀԱՊԿ-ի անդամ պետութիւններու արտաքին գործոց նախարարները 4 Յուլիսին հանդիպում ունեցած են Երեւանի մէջ՝ միջազգային օրակարգի հրատապ հարցերու քննարկման համար: Հայաստան հասած է նաեւ Ռուսիոյ արտաքին գործոց նախարար Սերկէյ Լաւրովը: «Իզվեսթիա»-ի տեղեկութիւններով՝ այցելութեան ընթացքին նախարարը Լեռնային Ղարաբաղի հարցով ոչ պաշտօնական բանակցութիւններ վարած է հայկական կողմին հետ:

Դիւանագիտական աղբիւր մը «Իզվեսթիա»-ի յայտնած է, որ Ռուսիոյ միջնորդութեամբ հայ-ազրայէճանական բանակցութիւնները աշխուժ կ'ընթանան, սակայն, առանց աւելորդ աճապարանքի:

Ըստ աղբիւրին, Ռուսիան կ'ուզէ այնպէս յաղթահարել տագնապը, որ մասնակիցները, ներառեալ Լեռնային Ղարաբաղը, առաւելագոյնս անվնաս դուրս գան ասկէ:

Ռուսական ծրագիրը, մասնաւորաբար, կ'ենթադրէ Հայաստանի Հանրապետութեան եւ Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետութեան սահմաններու բացում՝ ոչ միայն Ազրայէճանի, այլ նաեւ Թուրքիոյ կողմէ:

Ռուսական օրաթերթի աղբիւրին համաձայն, ռուս-թրքական հաշտութիւնը կրնայ դրական ազդեցութիւն ունենալ Լեռնային Ղարաբաղի տագնապի խաղաղ լուծման վրայ:

Հայաստանի Հանրապետության Նախագահը Ընդունած Է Պորտիժան Եւ Հաւաքական Անվտանգութեան Պայմանագիրի Կազմակերպութեան (ՀԱՊԿ) Արտաքին Գործոց Նախարարները

Նախագահ Սերժ Սարգսեան երկուշաբթի, 4 Յուլիսին ընդունած է Հաւաքական Անվտանգութեան պայմանագիրի կազմակերպութեան (ՀԱՊԿ) արտաքին գործոց նախարարներու խորհուրդի անդամները եւ գլխաւոր քարտուղար Նիքոլա Պորտիժան, որոնք Երեւան կը գտնուին՝

մասնակցելու Հաւաքական Անվտանգութեան պայմանագիրի կազմակերպութեան Հայաստանի նախագահութեան շրջագիծին մէջ գումարուող արտաքին գործոց նախարարներու խորհուրդի նիստին:

Հայաստանի նախագահը կարելոր նկատած է նիստին աշխատանքը, որ նպատակաւորուած է Հաւաքական Անվտանգութեան պայմանագիրի կազմակերպութեան գործունէութեան կարելոր բաղադրիչներէն մէկուն՝ կազմակերպութեան անդամ երկիրներու միջեւ արտաքին քաղաքականութեան համակարգման արդիւնաւէտութեան բարձրացման: Նշելով, որ մինչեւ այս նիստը, Երեւանի մէջ տեղի ունեցած են Հաւաքական Անվտանգութեան պայմանագիրի կազմակերպութեան Ռազմական կոմիտէի եւ Անվտանգութեան խորհուրդներու քարտուղարներու կոմիտէի նիստերը, որոնց ընթացքին քննարկուած են ՀԱՊԿ-ի պատասխանատուութեան գօտիին մէջ խաղաղութեան եւ կայունութեան ապահովման գործընթացներու կատարելագործման, միջազգային ահաբեկչութեան ու ծայրայեղականութեան դէմ պայքարի ընթացքին կազմակերպութեան անդամ պետութիւններու ջանքերու համադրման, Արագ արձագանգման հաւաքական ուժերու հակաահաբեկչական ներուժի ամրապնդման ուղղութեամբ միացեալ ջանքերուն, Սերժ Սարգսեան յոյս յայտնած է, որ արտաքին գործոց նախարարներու նիստը նոյնպէս կը գումարուի կառուցողական մթնոլորտի մը մէջ, որուն ընթացքին համաձայնութեան կ'արժանանայ նաեւ մինչեւ 2025 թուականի ժամանակահատուածին համար հաւաքական Անվտանգութեան ռազմավարութիւնը, կը փոխանցէ Հայաստանի նախագահի աշխատակազմի հասարակութեան եւ տեղեկատուութեան միջոցներուն հետ կապերու վարչութիւնը:

Նախագահ Սարգսեան կարելոր նկատած է միջազգային հարթակներու վրայ ՀԱՊԿ-ի անդամ երկիրներու կողմէ փոխադարձ կենսական շահերու հետապնդումը՝ հաշուի առնելով սկզբունքային պայմանաւորութիւններու հետեւողական իրականացումը:

Նիքոլա Պորտիւժան Հայաստանի նախագահին զեկուցած է արտաքին գործոց նախարարներու խորհուրդի նիստի օրակարգի ծիրին մէջ քննարկուելիք հարցերու եւ Հայաստանի նախագահութեան շրջագիծին մէջ ՀԱՊԿ-ի յառաջիկայ ծրագիրներու մասին:

Նալբանդեան – Լաւրով Հանդիպումը Կայացած Է

Հաւաքական անվտանգութեան պայմանագիրի կազմակերպութեան (ՀԱՊԿ) անդամ երկիրներու արտաքին գործոց նախարարներու խորհուրդի նիստին մասնակցելու նպատակով արդէն Երեւան հասած է Ռուսիոյ արտաքին գործոց նախարար Սերկէյ Լաւրով, որ 4 Յուլիսին հանդիպում ունեցած է

Հայաստանի արտաքին գործոց նախարար Էդուարդ Նալբանդեանին հետ: Երեւան հասած է եւ Հայաստանի Հանրապետութեան արտաքին գործոց նախարարին հետ հանդիպում ունեցած է նաեւ Հաւաքական անվտանգութեան պայմանագիրի կազմակերպութեան (ՀԱՊԿ) գլխաւոր քարտուղար Նիքոլա Պորտիւժան:

Աւելի ուշ, Հայաստանի արտաքին գործոց նախարարութեան մամլոյ եւ տեղեկատուութեան վարչութեան տարածած հաղորդագրութեան համաձայն՝ Երեւանի մէջ տեղի ունեցած հանդիպումին ընթացքին Նալբանդեան եւ Լաւրով անդրադարձած են հայ-ռուսական յարաբերութիւններուն, երկկողմանի հարցերու եւ երկու երկիրներու ղեկավարներուն միջեւ ձեռք բերուած պայմանաւորութիւններու կատարման ընթացքին:

Զրուցակիցները քննարկած են դարաբաղեան տագնապի նուիրուած՝ Վիեննայի եւ Ս. Փեթերսպուրկի մէջ տեղի ունեցած գազաթնաժողովներուն ձեռք բերուած պայմանաւորութիւններու կատարման ուղղութեամբ ձեռնարկուող քայլերը:

Հայաստանի եւ Ռուսիոյ արտաքին գործոց նախարարները միտքեր փոխանակած են շրջանային եւ միջազգային հրատապ խնդիրներուն շուրջ:

www.yerakouyn.com

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ

**Փութինի Հետ Իր Հանդիպումը Այս Ամսուան
Վերջաւորութեան Կամ Օգոստոսին Նախատեսելով.
«Թութիոյ Հարցը Եզիպտոսը Իշխողին Հետ Է Եւ Ոչ Թէ՛
Եզիպտացի Ժողովուրդին» Կ՛ըսէ Էրտողան**

«Անատոլու» կը հաղորդէ, որ Թութիոյ նախագահ Ռեճեփ Թայիփ Էրտողան Երկուշաբթի օր յայտնեց, որ Թութիան եզիպտացի ժողովուրդին հետ հարց չունի: «Եզիպտոսի հետ խնդիրը անոր ղեկավարութեան հետ, մասնաւորաբար անոր իշխողին հետ հարց մըն է», ըսաւ ան:

Էրտողան նաեւ խոստացաւ, որ վերջերս արձանագրուած յարձակումներէն ետք, Անգարա «պիտի աւելցնէ ահաբեկչութեան դէմ իր պայքարի կշռոյթը»: «Մինչեւ այն ատեն, որ միութիւնն ու եղբայրութիւնը կը շարունակուին, անպայման որ այս ահաբեկչութիւնը պարտութեան պիտի մատնենք», յայտարարեց ան:

Էրտողան մէկ օր առաջ խոստացած էր շրջանին մէջ «խաղաղութեան շրջանակը» ընդլայնել՝ շարունակելով դրացիներու եւ աւելի հեռաւոր երկիրներու հետ յարաբերութիւնները բնականոնացնելու ջանքերը:

«Մենք այս համաշխարհային այլափոխման հոլովոյթը պիտի հասցնենք իր աւարտին եւ անկէ աւելի հզօր դուրս պիտի գանք: Մենք Իսրայէլի եւ Ռուսիոյ հետ մեր յարաբերութիւնները կը բարելաւենք... մենք կը վերականգնենք լարուած յարաբերութիւնները եւ կը յաղթահարենք սուրիական հարցի, ահաբեկչութեան եւ արհեստական լարուածութիւններու պատճառով յառաջացած տագնապները», ըսաւ ան Ֆիթրի տօնին առիթով պատգամի մը մէջ:

«Մենք մեր ճամբուն վրայ գտնուող պատուարները մէկ առ մէկ կը վերցնենք», ըսաւ ան:

Թութիոյ վարչապետ Պինալի Երլտըրըմ 4 Յուլիսին իր կարգին ըսաւ. «Մենք կ'ընդլայնենք բարեկամութեան շրջանակը, մեր շուրջը կ'ամրապնդենք խաղաղութեան շրջանակը՝ բարձրացնելու համար Թութիոյ վարկը»:

«Մենք վճռական ենք զարգացնելու մեր իրապաշտ, բարեկամական եւ խաղաղ յարաբերութիւնները Ռուսիոյ, Իսրայէլի, Եզիպտոսի, Սուրիոյ, Իրաքի, Իրանի, Եւրոպական Միութեան եւ Միացեալ Նահանգներուն հետ: Պիտի շարունակենք այդ մէկը կատարել», ընդգծեց ան:

Թութիոյ նախագահ Ռեճեփ Թայիփ Էրտողան Երկուշաբթի օր նաեւ յայտնեց, որ Ռուսիոյ նախագահ Վլատիմիր Փութինի հետ իր հանդիպումը տեղի պիտի ունենայ Յուլիսին կամ օգոստոսին: «Սոչիի մէջ Թութիոյ եւ Ռուսիոյ արտաքին գործոց նախարարներու հանդիպումին ընթացքին երկու երկիրներուն նախագահներուն հանդիպումին կարեւորութեան համակարծիք գտնուեցանք, եւ հաւանական է, որ հանդիպում տեղի ունենայ այս ամսուան վերջաւորութեան կամ օգոստոսին՝ Քսաններու վեհաժողովէն առաջ»:

«Անգարա Կը Սպասէ Մոսկուայի Պատժամիջոցներու Զնջման, Սակայն Կը Պնդէ Ասատի Հրաժարականին Վրայ» Ըսաւ Զաւուշօղլու

ԹԱՍՍ կը հաղորդէ, որ Թուրքիոյ արտաքին գործոց նախարար Մելուք Զաւուշօղլու յայտարարած է, որ Ռուսիան խոստացած է ջնջել Թուրքիոյ դէմ հաստատած իր պատժամիջոցները, որոնք հաստատուած էին Թուրքիոյ հետ յարաբերութիւններու վատթարացումէն ետք, եւ այժմ Անգարայի մէջ կը սպասեն այդ սահմանափակումներու ջնջման՝ երկու երկիրներուն միջեւ կապերու

վերահաստատման ծիրին մէջ:

«Մենք յղած ենք նամակ, որ բաւական օգտակար եղած է մեր յարաբերութիւններու բարելաման համար: Մենք մեր ցաւակցութիւնը յայտնած ենք ռուս ժողովուրդին եւ վար առնուած ռուսական «Սու-24» օդանաւի օդաչուի ընտանիքին: Այժմ կարեւորը այն է, թէ մենք ինչպէս պիտի ամրապնդենք մեր յարաբերութիւնները: Ռուսիան ըսած է, որ պիտի ջնջէ բոլոր պատժամիջոցները», ըսած է նախարարը:

Միեւնոյն ժամանակ Զաւուշօղլուն ընդունած է, որ Անգարայի դիրքորոշումը սուրիական հարցին վերաբերեալ կը մնայ անփոփոխ: Թրքական կողմը կը պահանջէ Սուրիոյ նախագահ Պաշար Ասատի հրաժարականը:

Քատիրով Կոչ Կ'ուղղէ Թուրքիոյ Յանձնելու Չեչեն Ահաբեկիչները

Չեչենիոյ ղեկավար Ռամզան Քատիրով կոչ ուղղած է Թուրքիոյ Ռուսիոյ յանձնելու երկրի տարածքին մէջ թաքնուող չեչեն ահաբեկիչները: Այս մասին Քատիրով գրած է «Ինսթակրամ»-ի իր էջին վրայ:

Քատիրովի խօսքով, ան զգուշացուցած է Անգարան՝ ահաբեկիչներէն բխող վտանգին մասին, սակայն զանոնք յանձնելու վերաբերեալ խոստումներ լսած է միայն:

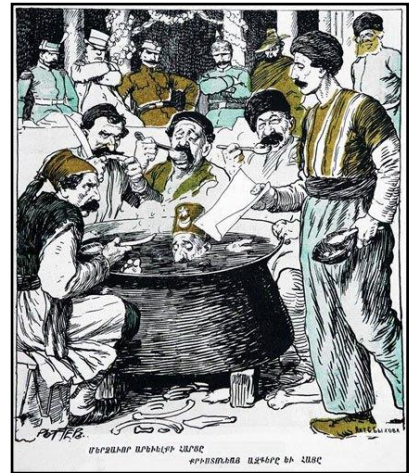

www.armenianprelacykw.com

ԱՆՂՐԱՂԱՐՁ

**13 Յունիսէն 13 Յուլիս 1878. «Երկաթէ Շերեփ»-ով
Գումարուած Պերլինի Վեհաժողովին Այժմէական Դասերը**

138 տարի առաջ, 13 յունիսէն մինչեւ 13 Յուլիս երկարած օրերուն, միամսեայ ամբողջ ժամանակաշրջանին, կայսերական Գերմանիոյ մայրաքաղաք Պերլինը դարձաւ ժամադրավայրը այսպէս կոչուած «Հին աշխարհ»-ի մեծ տերութեանց զագաթի «վեհաժողովին»:

«Վեհաժողով» կոչուեցաւ նոր ժամանակներու աշխարհաքաղաքական քարտէսին հիմերը դրած 1878-ի Պերլինի համաժողովը, որովհետեւ անոր գլխաւոր մասնակիցներն ու տիրական դէմքերը թագաւոր կամ ցար էին, սուլթան կամ իշխան, փոխարքայ կամ մեծ վեզիր, բանակի զօրավար կամ արքունի դիւանագէտ...

Փաստօրէն այդ օրերուն «Հին աշխարհ»-ը դեռ ամբողջապէս թօթափած չէր քաղաքական աւատապետութեան լուծը եւ մեծ, միջին թէ փոքր ածուներու ժողովուրդներուն ճակատագիրը մեծապէս կախեալ կը մնար միապետներու կամքէն ու կամայականութենէն, որովհետեւ ի վերջոյ «անտառի օրէնք»-ը կ'իշխէր եւ իրաւունքը կը պատկանէր ուժեղին:

«Երկաթէ շերեփ»-ով մեծ աշխարհի «հարիսայի կաթսայէն» օգտուելու դարաշրջանն էր:

Իբրեւ այդպիսին՝ Պերլինի վեհաժողովը պատմութեան անցաւ իբրեւ աշխարհի ճակատագիրը մեծապետական ուժերու նեղ շրջանակին մէջ վճռելու, մեծապետական հակամարտութիւններն ու մրցապայքարները դիւանագիտական սեղանի շուրջ կարգաւորելու միջազգային վարքագծին ամենէն դասական եւ բարացուցական նմուշը, այլեւ՝ բնորդը:

Արդէն 138 տարի անցած է Պերլինի վեհաժողովէն ասդին, մարդկութիւնը անցած է երկու աշխարհամարտներու արհաւիրքէն, հիմնայատակ կործանած է 19-րդ դարու քաղաքական աւատապետութիւնը, նոյնպէս եւ արդէն պատմութեան անցած են քսաներորդ դարը երկրբեւեռացման առաջնորդած մեծապետական նոր ուժերը, որոնք երկար տասնամեակներ իրենց միահեծան իշխանութեան տակ պահեցին աշխարհի ճակատագիրը ղեկավարելու դիրքերը:

Այդ միջոցին ստեղծուեցաւ միջազգային օրէնքի եւ իրաւունքի համակարգ մը, որ Միացեալ ազգերու կազմակերպութիւն անունով կեանք առաւ եւ դարակազմիկ վերիվայրումներէ անցաւ: Հարիւրաւոր ազգեր ու ժողովուրդներ տիրացան նորակազմ երկիրներու եւ պետութիւններու անկախութեան...

Բայց եթէ ժամանակաշրջանի եւ պայմաններու հիմնական տարբերութիւններէն անդին սեւեռող քննական հայեացքի տակ բերուի մերօրեայ աշխարհի ճակատագիրը տնօրինելու միջազգային վարքագիծը, անպայման տեսանելի պիտի դառնայ այն դաժան իրականութիւնը, ուր փոխուած են միայն դերակատարներն ու խաղականոնները, նոյնը մնացած է բուն խաղը՝ մարդկութեան հետ ըստ կամս վարուելու մեծապետական ուժերու ինքնակեդրոն մրցապայքարը, որուն դասական դրսեւորումը հանդիսացաւ 1878-ի Պերլինի վեհաժողովը:

Հայոց պատմության մեջ տխրահռչակ իր տեղը ունի այդ Պերլինի վեհաժողովը, որուն ամիս մը տևած աշխատանքներու արարտին, 13 Յուլիսին, կնքուեցաւ Պերլինի հանրածանօթ դաշնագիրը: Դաշնագիր մը, որ գլխիվայր շրջեց Սան Սթեֆանոյի դաշնագիրը՝ անոր հայանպաստ 16-րդ յօդուածը փոխարինելով 61-րդ յօդուածով:

Կ'արժէ առանձին կեդրոնացումով եւ իր ստորագրութեան օրին անդրադառնալ Պերլինի դաշնագրին գործած այդ անարդարութեան, 16-րդ յօդուածը 61-րդով փոխարինելու դառն հեզմանքին: Մանաւանդ որ Պերլինի վեհաժողովէն 45 տարի ետք, դարձեալ Յուլիս ամսու մեջ, բայց արդէն 1923 թուականին ստորագրուած Լոզանի դաշնագրով մեծապետական աշխարհը, նոյն ոգիով եւ աւելի ծանրակշիռ մեղսակցութեամբ, վերջնականապէս թաղել փորձեց Հայկական հարցը:

Այսօրուան յուշատետրով շեշտադրումի արժանին այն իրողութիւնն է, որ միայն հայ ժողովուրդի իրաւունքներուն անտեսման առումով տխրահռչակ չեղաւ Պերլինի վեհաժողովը: Նաեւ ու յատկապէս համերոպական քաղաքականութեան առումով, իր գործած սխալներով ու անարդարութիւններով Պերլինի վեհաժողովը պատմութեան անցաւ, ըստ ամենայնի, իբրեւ մեծապետական շահամոլութեան, գաղթատիրութեան եւ կարճատեսութեան տխրահռչակ բեմադրութիւն մը:

Վեհաժողովի գումարման նախաձեռնեց գերման վարչապետ Պիզմարք, որ իր վարչապետական նստավայրին՝ Երբեմնի կայսերական Ռացուիլ ապարանքին մէջ հիւրընկալեց համագումարին լիիրաւ մասնակից վեց մեծ տէրութեանց՝ Մեծն Բրիտանիոյ, Ֆրանսայի, Իտալիոյ, Աւստրո-Հունգարիոյ, Ռուսիոյ եւ Օսմանեան կայսրութեան, ինչպէս նաեւ միայն իրենց ճակատագրին առնչուող օրակարգով գումարուած նիստերուն ներկայ գտնուելու իրաւունք ստացած Յունաստանի, Ռումանիոյ, Սերպիոյ եւ Մոնթենեկրոյի բարձրաստիճան պատուիրակութիւնները:

Վեհաժողովին գլխաւոր օրակարգը Պալքանեան թերակղզիի աշխարհաքաղաքական նոր սահմանագծումն ու իրաւակարգումն էր: Բայց շարժառիթը նոյնինքն Պալքաններու խռովայոյզ վիճակը չէր այնքան, որքան Օսմանեան կայսրութեան արագընթաց տկարացումին եւ փլուզումին նոյնքան եւ աւելի արագութեամբ հետեւող ցարական Ռուսաստանի ուժեղացումն ու վերելքը՝ ռուսական ազդեցութեան գօտիներու ընդլայնումով, արեւմուտքէն դէպի Պալքաններ ու Սեւ ծով, եւ հարաւ-արեւելքէն դէպի Արեւմտահայաստան ու Պարսկաստան:

Անշուշտ Պալքանները, ազգայնական զարթօնքի եւ սլաւոնական-ուղղադաւան ինքնահաստատման բուռն շարժումներու վարակիչ մթնոլորտին մէջ, ինքնին ստեղծած էին միջազգային առումով պայթուցիկ իրավիճակ մը, որ եթէ մէկ կողմէ անխուսափելի դարձուցած էր թրքական տիրապետութեան թօթափումը, միւս կողմէ ալ, սակայն, վտանգի ենթարկած էր Աւստրո-Հունգար կայսրութեան եւ Մեծն Բրիտանիոյ «շահերը» Պալքաններու եւ ընդհանրապէս ամբողջ արեւելքի մէջ:

Աւելի՛ն. դեռ նոր արտած էր 1877-1878 ռուս-թրքական պատերազմը՝ անփառունակ պարտութեան մատնելով Օսմանեան կայսրութիւնը թէ՛ կովկասեան եւ թէ՛ պալքանեան ռազմաճակատներուն վրայ: Մարտ 1878-ին կնքուած էր Սան Սթեֆանոյի դաշնագիրը, որ ի նպաստ ցարական Ռուսիոյ լուրջ զիջումներ պարտադրած էր սուլթանի կառավարութեան:

Պալքաններու մէջ Բարձրագոյն դուռը համակերպած էր պուլկարական ինքնավար եւ ընդլայնուած սահմաններով իշխանապետութեան մը յառաջացումին, սուլթանի անուանական

տիրապետութեան ներքեւ: Իսկ արեւելեան ճակատի վրայ օսմանեան կառավարութիւնը ոչ միայն ամբողջ նահանգներ զիջած էր յաղթական Ռուսիոյ, այլևս դրուած էր հայկական բարենորոգումներու իրագործման միջազգային քաղաքական ճնշումին տակ:

Այսպէ՛ս, մեծապետական ուժերու հաւասարակշռութիւնը լրջօրէն խախտած էր, բայց ոչ միայն Օսմանեան կայսրութեան անկումին եւ ցարական Ռուսիոյ հզօրացման առումով:

Արեւմտեան կողմն Եւրոպայի եւս տեղի ունեցած էին նոյնքան եւ անելի մեծակշիռ փոփոխութիւններ:

Պիզմարքի Գերմանիան կրցած էր պարտութեան եւ նահանջի մատնել Աւստրո-Հունգարիան եւ Ֆրանսան: Այս վերջիններուն ծանր հարուած հասցուցած էր նաեւ Իտալիոյ միաւորման ազգայնական շարժումը, որ յաղթական վերելքի իր տարերքին մէջ էր եւ եւրոպական գաղթատիրութենէն աւարի իր բաժինը կը պահանջէր:

Ֆրանսայի տկարացումով եւ Գերմանիոյ հզօրացումով Եւրոպա փաստօրէն կորսնցուցած էր իր «հոմանուհին» եւ գտած էր նոր «տիրակալ» մը, ինչպէս որ 19-րդ դարավերջին եւրոպացի պատմաբան մը պատկերաւոր ձեւով բնութագրած է:

Իսկ Մեծն Բրիտանիան, եւրոպական ցամաքամասէն հեռու՝ Ծայրագոյն Արեւելքի եւ Հիւսիսային Ափրիկէի իր գաղութներուն հոգերով տարուած, Կլատսթօնի կառավարութեան օրով անտեսումի մատնած էր նոյնինքն Եւրոպան եւ յանկարծ կ'անդրադառնար, որ Պալքաններու մէջ վերանայումի կ'ենթարկուէր մեծապետական աշխարհի ընդհանուր քարտէսը՝ Գերմանիոյ եւ Ռուսիոյ համախոհութեամբ ու դաշնադրութեամբ եւ, մանաւա՛նդ, իր բացակայութեամբ ու անտեսումով:

Այդ պատճառով ալ յատկապէս Մեծն Բրիտանիա բուն հակազդեցութիւն ունեցաւ Սան Սթեֆանոյի դաշնագրին դէմ: Անմիջապէս օգնութեան ձեռք երկարեց Եւրոպայի «Հիւանդ մարդ»-ուն: Գաղտնի գործարքի մէջ մտաւ սուլթանի կառավարութեան հետ եւ, կանխի՛կ, Կիպրոսը նուէր ստանալով, ահագանգ հնչեցուց Պալքաններուն սպառնացող սլաւոնական վտանգին դէմ:

Ռուսական վերելքով հանգիստ չէր նաեւ Գերմանիան. ոչ այնքան Պալքաններու եւ տաք ջուրերու ուղղութեամբ Ռուսիոյ յառաջխաղացքին, որքան՝ Եւրոպայի մեծապետական հաւասարակշռութեան խախտումին եւ Մեծն Բրիտանիոյ թշնամանքը իր վրայ հրաւիրելու մտավախութեամբ:

Պիզմարք անհրաժեշտ հոտառութիւնը ունէր, որպէսզի արագ շարժէր եւ պահպանէր կացութեան տէրը ըլլալու իր առաւելութիւնը:

Այդպէս ալ եղաւ: Պիզմարք նախաձեռնեց Պերլինի վեհաժողովին գումարումը եւ անձամբ ղեկավարեց անոր աշխատանքները՝ աշխարհի ճակատագիրը միասնաբար ղեկավարելու ընդհանուր համախոհութիւն մը առաջացնելով եւրոպական մեծ տէրութեանց միջեւ:

Բայց ի՞նչ գնով:

Պերլինի վեհաժողովին մասնակից Մեծն Բրիտանիոյ պատուիրակութեան ղեկավարը՝ վարչապետ Տիզրայէլի Լոնտոն վերադարձին իր քաղաքացիներուն յայտարարեց, թէ՛ «ձեզի կը բերեմ խաղաղութեան եւ հաշտութեան դաշնագիր մը, որ միաժամանակ պատուաբեր է»...

Պատմաբանները համաձայն չեն Մեծն Բրիտանիոյ վարչապետի գնահատումին:

Ընդհակառակն, Պերլինի դաշնագիրը դժգոհ ձգեց ոչ միայն Պալքանեան թերակղզիի քրիստոնեայ ժողովուրդները, ուղղադաւան ըլլան անոնք թէ կաթոլիկ, այլեւ՝ Օսմանեան կայսրութենէն ազատութիւն ու անկախութիւն, նոյնիսկ սոսկական բարենորոգումներ պահանջող միւս բոլոր ազգերը:

Սան Սթեֆանոյի մէջ կեանքի կոչուած կիսանկախ եւ միացեալ մեծ Պուլկարիան, որ Պալքաններու քրիստոնեայ ազգութեանց համակեցութեան եւ հետագայ անկախացման երաշխիքը պիտի ըլլար, վերստին մասնատուեցաւ եւ ամբողջապէս դրուեցաւ օսմանեան տիրապետութեան տակ:

Հետեւաբար Տիգրայէլիի յաւակնոտ արժեւորումը այդպէս ալ մնաց... միայն ծերունագարդ դիւանագետի մը պարծենկոտ յայտարարութիւն:

Եւ Պիզմարք շատ լաւ կ'անդրադառնար, որ պարզապէս աւարի բաժանման շուրջ գոյացած համախոհութիւն էր իր ձեռք բերած... յաջողութիւնը Պերլինի վեհաժողովի աւարտին:

Ազատութիւն եւ արդարութիւն պահանջող ժողովուրդներու ձայնը պարզապէս խեղդուած էր մեծ տերութեանց նեղ-շահամոլական յաղթագոռ ելոյթներու ճնշումին տակ:

Աւելի՛ն. պատմաբաններու ընդհանուր եզրակացութեամբ, Պերլինի վեհաժողովը պարզապէս ծառայեց Պալքանեան վառօղի տակառը ծածկելու նպատակին...

Եւ այսօր, Պերլինի վեհաժողովի բացումէն 138 տարի ետք, որքան դիպուկ իր ախտաճանաչումը կը պահպանէ նոյնիսկ Պիզմարքի մարգարէական նախատեսութիւնը՝ Պալքաններու մէջ երոպական մեծ տերութեանց դրսեւորած ընչաքաղցութեան եւ կարճատեսութեան հետեւանքին վերաբերեալ.

«Երոպան այսօր վառօղի տակառ մըն է, իսկ անոր դեկավարները նման են զինարանի մը մէջ ծխող մարդոց... մէկ հատիկ փոքր կայծ մը կրնայ յառաջացնել այնպիսի պայթիւն մը, որ պիտի սպառէ բոլորս... Չեմ կրնար ըսել ձեզի, թէ այդ պայթիւնը ե՞րբ պիտի պատահի, բայց կրնամ ըսել, թէ ո՛ր... Պալքաններու մէջ անիծեալ ապուշ բան մը պիտի յառաջացնէ այդ պայթիւնը...»:

Դժբախտաբար իրականացաւ Պիզմարքի նախատեսութիւնը:

Ամբողջ մարդկութեան գլխուն պայթեցաւ Համաշխարհային Ա. պատերազմը՝ աշխարհակործան իր հետեւանքներով:

Իսկ հայ ժողովուրդը ծանրագոյն զինը վճարեց մեծապետական խաղին՝ զոհ երթալով թրքական պետութեան ծրագրած ու գործադրած 20-րդ դարու առաջին ցեղասպանութեան:

Պերլինի վեհաժողովին ծանրակշիռ դասերը այսօր եւս կը պահեն իրենց այժմեականութիւնը եւ պարբերաբար պետք է բանալ անոր ծալքերը, որպէսզի վաղը դարձեալ չիյնանք օրհասական հարուածի տակ:

Ն. ՊԵՐՊԵՐԵԱՆ

WWW.AZTAGDAILY.COM

ԱԿՆԱՐԿ

Եւրոմիութիւնը՝ Տրոհման Վտանգի Առջեւ

Յունիսի 23-ին Մեծն Բրիտանիայում անցկացուած հանրաքուէի վերջնական արդիւնքներով Եւրոպական Միութեան կազմից դուրս գալուն կողմ է քուէարկել ընտրողների 51,8 առ հարիւրը: Մեծն Բրիտանիան դուրս է գալիս եւրոպական ընտանիքից՝ նախանշելով վերջինիս համար բացարձակապէս նոր իրականութեան, եւ չի բացառոււմ՝ ցնցումներով առլեցուն դարաշրջանի սկիզբը:

Ցնցուած է Եւրոպան, ցնցուած է աշխարհը: Աշխարհաքաղաքական բոլոր կենտրոնները՝ Միացեալ Նահանգները, Ռուսաստանը, Ե. Միութիւնը, արդէն արձագանգել են: Ե. Միութեան անդամ երկրների խորհրդարանները, կառավարութիւնները, Եւրոխորհրդարանը արտակարգ խորհրդակցութիւններ ու նիստեր են հրաւիրում՝ քննութեան առնելու բրիտանական հանրաքուէի քաղաքական, տնտեսական ազդեցութիւնը, հետեւանքները՝ ինչպէս առանձին վերցրած իրենց, այնպէս էլ՝ ընդհանուր իմաստով Ե. Միութեան ներկայի եւ, ինչ խօսք, նաեւ ապագայի վրայ: Մեծն Բրիտանիայի վարչապետ Տեյվիտ Քամերոնը, ով հանդէս էր գալիս Ե. Միութեան Մեծն Բրիտանիայի մնալու դիրքերից, արդէն յայտարարել է իր հրաժարականի մասին՝ չնայած նրան ուղղուած՝ Ե. Միութենէն դուրս գալուն կողմնակից Պրեքզիթի ինտրանքին, որ, անկախ հանրաքուէի արդիւնքներից, շարունակի պաշտօնավարել:

Բրիտանացիների այս որոշումը, առանց չափազանցութեան, կարող է ճակատագրական լինել ինչպէս հէնց Միացեալ Թագաւորութեան, այնպէս էլ Ե. Միութեան համար: Թագաւորութեան մէջ գտնուող Սկոտլոնդ դեկավար Նիքոլայ Սթերճենը յայտարարել է, որ իրենք երկրի ապագան կապում են Ե. Միութեան հետ, եւ որ հանրաքուէի ժամանակ սկոտլիացիները յստակ արտայայտել են իրենց այդ դիրքորոշումը: Սա նշանակում է, որ հանրաքուէի արդիւնքները կարող են առիթ հանդիսանալ, որպէսզի այդ երկրում կրկին օրակարգային դառնայ Մեծն Բրիտանիայի կազմից դուրս գալու նպատակով նոր հանրաքուէ անցկացնելու հարցը: Յայտնի է, որ նման տրամադրութիւններ են նաեւ թագաւորութեան կազմում գտնուող Հիւսիսային Իրլանտայում, որտեղ դեռեւս հանրաքուէից առաջ էին կարծիքներ հնչում, թէ Պրեքզիթի յաղթանակի դէպքում Հս. Իրլանտան կարող է դնել թագաւորութիւնից դուրս գալու եւ Իրլանտային միանալու հարցը: Թէ դա ի՞նչ հետեւանք կարող է ունենալ Անգլիայի համար, որը 2014թ. ահռելի ջանքեր գործադրեց կանխելու համար հանրաքուէի միջոցով Սկոտլոնդ առանձնացումը, թերեւս չարժէ անգամ մեկնաբանել:

Բրիտանական հանրաքուէի արդիւնքները արդիականացում են Ե. Միութեան գոյութեան նպատակայարմարութեան հարցը: Այն տրամադրութիւնները, որոնք Անգլիայում յանգեցրեցին նման արդիւնքների, ակնյայտօրէն գերիշխում են գրեթէ ամբողջ Եւրոպայի կամ գոնէ Ե. Միութեան կորիզը հանդիսացող արեւմտաեւրոպական երկրների հասարակութիւններում: Եթէ այս պահին նման հանրաքուէ անցկացուէր նաեւ անդամ միւս 27 երկրներում, հաւանական է, որ դրանց մեծ մասում կը քուէարկէին Ե. Միութենէն դուրս գալու օգտին: Հոլանտայում արդէն քաղաքական որոշ ուժեր պնդում են, որ անհրաժեշտ է նոյն հարցով հանրաքուէ անցկացնել նաեւ իրենց մօտ: Այս իմաստով Ե. Միութեան անդամ երկրները կանգնում են չափազանց ծանր եւ անկանխատեսելի հետեւանքներով յղի երկրնտրանքի առջեւ՝ արդեօ՞ք, հիմք ընդունելով Պրեքզիթի արդիւնքները, անհրաժեշտ է պարզել եւրոպական հասարակութեան իրական տրամադրութիւնը Ե. Միութեան հարցում, թէ՞ ձեւ անել, որ դա բացառապէս մեծ Բրիտանիայի ներքին գործն է եւ բրիտանացիների գերիշխան որոշումը: Չի

բացառում, եթե ազգային կառավարությունները եւ Եւրոխորհրդարանը նախընտրեն երկրորդ տարբերակը, բախուեն հասարակական կարծիքի հետ, եւ սկսուի Ե. Միութեան ներքին տեսական, ծանրագոյն ճգնաժամ, որը կարող է 1951թ. սկզբնաւորում այս խոշորագոյն եւ համաշխարհային քաղաքականութեան ու տնտեսութեան կենտրոններից մէկը դարձած կազմակերպութեան քայքայման, վախճանի նախերգանքը դառնալ: Եթէ Եւրոպան չի ցանկանում նման ապագայ, ապա ստիպում է լինելու գնալ հսկայական բարեկարգումների, նոր փոխակերպումների, ներքին ու արտաքին քաղաքականութեան կտրուկ, գուցէ՝ նաեւ ցաւազին փոփոխությունների, որոնց արդիւնքում ի յայտ կը գայ թէ՛ ձեւաչափով եւ թէ՛ որակապէս բացարձակապէս նոր Ե. Միութիւն եւ նոր Եւրոպա:

Ի՞նչը, սակայն, Մեծն Բրիտանիայում յանգեցրեց այսպիսի, թուով է՝ անսպասելի արդիւնքի: Ի՞նչ գործոններ նպաստեցին դրան:

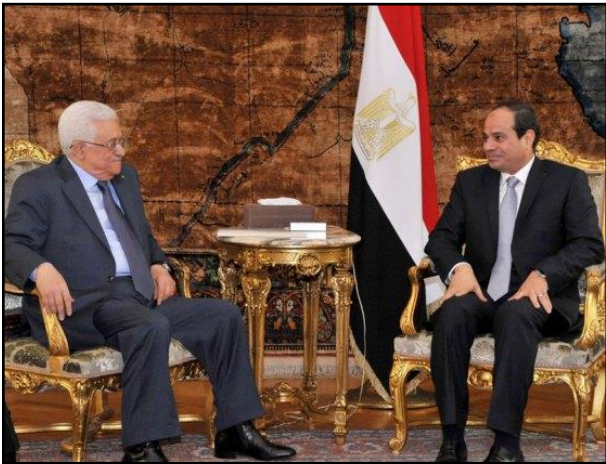
Հանրաքուէն, ըստ էութեան, մի կողմից Մեծն Բրիտանիայում եւ, ընդհանուր առմամբ, Եւրոպայում պահպանողականութեան, ազգային պետականութեան արժեհամակարգի եւ գաղափարաբանութեան յաղթանակն էր, համաշխարհայնացման, հնարաւորինս լայն եւ հնարաւորինս արհեստական համարկումների քաղաքականութեան պարտութիւնը: Այն հաստատեց, որ եւրոպացիները հակուած չեն այլեւս իրենց անհատական, ազգային, պետական ու հասարակական զարգացումը կապել Ե. Միութեան հետ, քանի որ դրանում ներդրում եւ գործող կանոնները, իրաւունքների համակարգն այլեւս ի զօրու չէ երաշխաւորել եւրոպացիների անվտանգութիւնը թէ՛ պետական ու ազգային, թէ՛ անհատական, մշակութային ու քաղաքակրթական մակարդակներում: Ծայրայեղականութեան վրայ հիմնուած ահաբեկչութեան ներթափանցումը, մարդու իրաւունքների պաշտպանութեան եւրոպական կանոնակարգումները շահագործող՝ փախստականների ներմուծած նոր յարաբերությունները, որոնք քարոքանդ են անում ներհասարակական բարքերը, միջին վիճակագրական եւրոպացուն ներշնչում սեփական երկրում, եւրոպական ընտանիքում անպաշտպանութեան, վախի զգացում, ուղղակի աւերում են վստահութիւնը Ե. Միութեան նկատմամբ: Եւ հէնց այս իրողություններն են, որ Ե. Միութեան անդամ երկրներում հանրաքուէի այսպիսի արդիւնքներ են արձանագրում:

Սակայն հասարակութիւնն այդ երեւոյթներին գուցէ նման կերպ չարձագանգէր, գուցէ աւելի շատ ապաւինէր Ե. Միութեան ինքնապաշտպանական մեքանիզմներին, եթէ սեփական երկրների կառավարությունների կողմից տեսներ առաջացած նոր մարտահրաւերների նկատմամբ համապատասխան ընկալում, այլ ոչ թէ այդ մարտահրաւերներն անտեսելու, առկայ եւ խորացող խնդիրների նկատմամբ ջայլամային մօտեցման ցուցաբերում: Այս իմաստով բրիտանացիները քուէարկեցին իրենց իշխանութիւնների եւ Ե. Միութեան կառավարման կառոյցների նման վարքագծի դէմ: Սա անվստահութեան քուէ էր Ե. Միութեան ղեկավարութեանը, որն առայժմ հանդէս բերելու հնարաւորութիւն ունեցել են միայն անգլիացիները:

Որեւէ կասկած չկայ, որ բրիտանական հանրաքուէն անդրադարձ կ'ունենայ նաեւ Հայաստան-Ե. Միութիւն յարաբերությունների վրայ: Եթէ անգամ չվերանայուն Ե. Միութեան այն համարկման նախագծերը, որոնցում նաեւ Հայաստանն է ներգրաւուած, Պրիւքսէլն առաջիկայում հազիւ թէ դրանցով զբաղուելու ժամանակ եւ տրամադրութիւն ունենայ: Այդ նախագծերը, ձեռնարկները՝ քաղաքական լուրջ որոշումների մատով, առժամանակ կը մնան թղթի վրայ, մինչեւ Ե. Միութիւնը կը յստակեցնի, թէ ո՛ր է գնում, ինչպէ՞ս եւ ինչո՞ւ, եւ կը բաւարարուի գեղազիտական, երկրորդային նախաձեռնություններով ու ծրագրերով: Ամէն դէպքում՝ Երեւանը, Պրիւքսէլի հետ համագործակցութեան հեռանկարների առումով, նոր ճշգրտումների կարիք կ'ունենայ:

ՏԵՄԱԿԷՏ

Եգիպտոսի Միջնորդի Դերը Վտանգուած

Եգիպտոսի հետ յարաբերութիւններու բնականոնացումը մաս կը կազմէ Թուրքիոյ «յաւելեալ բարեկամներ եւ նուազ թշնամիներ» սկզբունքով արտաքին նոր քաղաքականութեան առաջնահերթութիւններուն: Գահիրէ-Անգարա յարաբերութիւններու ապագան, սակայն, կը շարունակէ մնալ մշուշոտ: Այդտեղ կ'որուագծուի միայն տնտեսական ոլորտով սահմանափակուող մասնակի բնականոնացման կարելիութիւնը:

Միւս կողմէ՝ յստակ է, որ Թուրքիա-Իսրայէլ յարաբերութիւններու բնականոնացումով՝

վտանգուած է Եգիպտոսի, Իսրայէլի եւ պաղեստինցիներուն միջեւ միջնորդի դերը: Անգարան կը փորձէ ստանձնել այդ դերը՝ առնուազն Համասի եւ Իսրայէլի միջեւ: Մտադրութիւն մը, որ կիրակի օր Թուրքիոյ արտաքին գործոց նախարար Մելուք Չաուշօղլուն յստակ դարձուց, երբ թրքական «Թ.Ռ.Թ.Հապեր»-ին հետ իր հարցազրոյցին ընթացքին յայտարարեց. «Յառաջիկայ փուլին Թուրքիան Միջին Արեւելքի խաղաղութեան հոլովոյթին մէջ պիտի ունենայ նկատառելի ներդրում մը»: Աւելին, դիւանագիտական աղբիւրներ «Հիրրիյէթ Տէյլի Նիուզ»-ին յայտնեցին, որ Թուրքիա՝ Իսրայէլի հետ համաձայնութեան ծիրին մէջ խոստացած է ջանալ Համասը համոզել՝ վերադարձնելու Յուլիս 2014-ին Կազայի դէմ իսրայէլեան յարձակումի ընթացքին սպաննուած իսրայէլացի 2 զինուորներու դիակները:

Իսլամ եղբայրներու գաղափարակից Համասի հետ Գահիրէի յարաբերութիւնները վատ են: Վերջինս Համասը կ'ամբաստանէ Եգիպտոսի մէջ ի նպաստ Մուրսիի ահաբեկչական գործողութիւններ կատարելու յանցանքով, իսկ Համաս Եգիպտոսը կ'ամբաստանէ Ռաֆահի անցքը փակելով Կազայի իսրայէլեան շրջափակումին մեղսակից դառնալուն համար: Միջնորդի դերի պահպանման համար Գահիրէի միակ յոյսը Համասի հետ յարաբերութիւններու բարելաւումն է, որուն համար վճռորոշ պիտի ըլլայ Համաս շարժումին տարբեր թելերուն միջեւ գոյութիւն ունեցող եւ Թուրքիա-Իսրայէլ համաձայնութեան պատճառով առաւել եւս սրած տարակարծութիւններու լուծման արդիւնքը: Վստահաբար, թէ՛ Համասի, թէ՛ արաբական աշխարհին մէջ շատերու ուշադրութենէն չէ վրիպած այն իրողութիւնը, որ առանց Կազայի շրջափակման ջնջման, իսրայէլեան Աշտոտ նաւահանգիստի ճամբով Կազա օժանդակութիւն ուղարկելու Թուրքիոյ քայլը համազօր է Իսրայէլի կողմէ Կազայի շրջափակման օրինականութեան լռելեայն ընդունման:

Այժմ կը մնայ տեսնել, թէ Եգիպտոս պիտի պահէ՞ պաղեստինեան հարցով իր միջնորդի լիարժէք դերը, թէ՞ Համասի եւ Իսրայէլի միջեւ միջնորդի ներկայիս սառեցուած դերի կորուստով՝ պիտի սահմանափակուի Պաղեստինեան իշխանութեան եւ Իսրայէլի միջեւ միջնորդութեամբ, կամ ամբողջովին կորսնցնէ միջնորդի իր երկարամեայ կարգավիճակը:

ՎԱՀՐԱՍ ԷՍՄԻԵԱՆ

WWW.AZTARAR.COM

ԱՅԼԱԶԱՆ

10 ՄԽԱԼ ԿԱՐԾԻՔՆԵՐ ՄՆՆԴԱԿԱՆՈՆԻ ՄԱՍԻՆ

«Ջուրը կը նիհարցնէ», «հացը կը գիրցնէ», «անանասը կը նիհարցնէ,» նման հաստատումներու եւ սխալ կարծիքներու շարքը երկար է: Եկէք՝ ծանօթանանք քանի մը հատին եւ վերստուգենք մեր գիտելիքները, ինչ կը վերաբերի նիհարնալու սննդականոնին:

1-«Ջուր խմելը կը նիհարցնէ»: Անշուշտ, որ մարդ ջուր խմելով չի նիհարնար, սակայն ջուր խմելը չափազանց կարեւոր է նիհարցնող սննդականոններուն ընթացքին, նախ՝ քանի որ ջուրը ջերմութ չի պարունակեր, երկրորդ՝ կուշտ կը պահէ եւ երրորդ՝ կ'օգնէ, որ մարմնէն թոյները մեզի եւ քրտինքի ճամբով դուրս գան: Ոեւէ անձ, միջին հաշուով օրական մեկուկէս լիթր ջուր պէտք է խմէ. այս քանակը կը տարբերի անձէ անձ, եղանակէ եղանակ:

Զնոռնանք, որ ջուրը նաեւ չափազանց անհրաժեշտ է մեր մորթին:

2-«Հացը կը գիրցնէ»: Կախում ունի, թէ ի՞նչ տեսակ հաց կը սպառենք. լաւ պիտի ըլլայ, որ ուտենք ամբողջական հացահատիկով, բնաթելով հարուստ, դիւրամարս հացը: Ամբողջական հացահատիկով պատրաստուած 100 կրամ հացը կը պարունակէ 230 ջերմութ, ֆրանսական պակեթ հացը՝ 280: Տրուած ըլլալով, որ հացը դանդաղ շաքար կը պարունակէ, պէտք չէ, որ հրաժարինք անկէ, բայց զգուշանանք չափազանցել:

3-«Անանասը կը նիհարցնէ»: Անհիմն հաստատում... Իրականութիւն է, որ անանասը **փրոմէլին** կոչուած նիւթը կը պարունակէ եւ անիկա կը դիւրացնէ մարսողութիւնը եւ կը ներծծէ բնասպիտը. սակայն **փրոմէլինը** կը գտնուի միայն պտուղին կեղորոնական բաժինին մէջ:

Շատեր կրիֆոնին եւ խնձորին նոյնպէս կը վերագրեն նիհարցնելու յատկութիւնը, ճիշդ է, որ այս երկու պտուղները քիչ ջերմութ կը պարունակեն, սակայն ասոնց վրայ կեղորոնանալով մարմինը կը գրկուի, այլ կենսասնիւթերէ եւ հանքայիններէ, միւս կողմէ՝ կորսնցուցած քիւլոնները շուտով կը վերագտնէ:

4-«Դանդաղ ուտելը կը նիհարցնէ»: Երկար ծամելով եւ դանդաղ ուտելով կ'օգնենք ստամոքսին, որ ուտելիքները լաւ մարսէ, սակայն ասիկա ոչ մէկ ձեռով կը նպաստէ նիհարնալու. մինչդեռ արագ ուտելով ստամոքսին առիթ չենք տար, որ կշտանալու նշաններ տայ: Լաւագոյն լուծումը պիտի ըլլայ առնուազն 20 վայրկեան ժամանակ տրամադրել իւրաքանչիւր ճաշի ժումի:

5-«Տայէթ ուտելիքներն ու խմիչքները կը նիհարցնեն»: **Տայէթ** արտադրութիւններուն մէկ կարեւոր մասը, եթէ զուրկ է շաքարէ, հարուստ է իւղով եւ՝ հակառակը: Հետեւաբար պէտք է շատ լաւ կարդալ պիտակները եւ չխաբուիլ խոշոր տառերով գրուած բացատրութենէն:

Յաճախատայեթ ուտելիքները կը պարունակեն շաքարը փոխարինող կամ պահպանիչ վնասակար նիւթեր:

Հետեւաբար հարիւր տոկոսով կարելի չէ դատապարտել տայեթ ուտելիքներն ու խմիչքները: Նհիարնալու ծառայող սննդականոններուն մէջ անոնցմէ ոմանք ունին իրենց դերը, սակայն պէտք է զգուշանալ անոնց չափազանցութենէն:

6-«Ճոխ ընթրիքը կը գիրցնէ»: Կախում ունի թէ ճոխ ըսելով՝ ի՛նչ կը հասկնանք: Եթէ ընթրիքին հրամցուած ուտելիքները թացանով, իւղոտ կամ տապկուած ուտելիքներ են, կասկած չկայ, որ վնասակար են եւ գիրցնող: Սակայն ընթրիք մը կրնայ ճոխ համարուիլ եւ բաղկացած ըլլալ աղցաններէ եւ պտուղներէ, այս պարագային վերը ըսուածը չ'արդարանար:

7-«Մէկ ժում ուտելը կը նհիարցնէ»: Մարմինը ճաշի 3 ժումերու վարժեցնելը լաւագոյն ձեւն է: Ժում ջնջելով՝ կարելի չէ նհիարնալ, կարելորը ուտելիքին տեսակն ու քանակն է, պատահական ժում մը զեղջելով մարսողական գործարաններուն կշռոյթը կը խախտենք, կը ստիպենք, որ անոնք կրկնապատկեն իրենց աշխատանքը՝ խախտած ժումերուն միջեւ:

8-«Մարզանքը կը նհիարցնէ»: Մարզանքը սքանչելի է, եթէ միեւնոյն ատեն որդեգրենք կեանքի ճիշդ ընթացք, առողջապահական ուտելիքներ եւ այլն... Շատեր իրենց ուտելիքին ուշադիր չեն ըլլար այն հաստատ համոզումով, թէ օրական կէս ժամ կը քալեն կամ մարզանք կ'ընեն:

Հետեւաբար սխալ է այն հաստատումը, թէ մարզանքը կը նհիարցնէ. սակայն իմանանք, որ մարզանքը կ'օգնէ, որպէսզի մարմնին իւղերը աւելի դիւրին այրին, անկախ մարզանքին այն բոլոր բարիքներէն, զորս կարելի չէ բոլորը հոս յիշել:

9-«Ձիթապտուղին ձէթը օգտակար է»: Այս հաստատումը ճիշդ ըլլալով հանդերձ, չի նշանակեր, որ անհկա անվնաս է: Յատկապէս նհիարնալու սննդականոնի հետեւողներուն ըսենք, որ ձէթը նոյնքան ջերմութ կը պարունակէ, որքան՝ որեւէ ճարպային մարմին: Հետեւաբար կարելի չէ մտքի մեծ հանգստութեամբ առատ ձէթ սպառել:

Միւս կողմէ, իմանանք սակայն, թէ ձիթափղը կենդանական իւղերուն անպատեհութիւնները չունի եւ նոյն վտանգները չի սպառնար մեր առողջութեան:

10-«Տուրմը կը գիրցնէ»: Ինչպէս որեւէ շաքար պարունակող ուտելիք՝ տուրմը անշուշտ որ կը գիրցնէ, եթէ չափազանցենք: Սակայն անոր պարունակած հանքայինները կը մղեն, որ չզրկուինք անկէ, սակայն չափաւորենք սպառումը:

ՇԱԲԹՈՒԱՆ ԲԱՆԱՍՏԵՂԾՈՒԹԻՒՆԸ

Կտակ

Միրուն մանկի՛կ, ես գնում եմ, դու գալիս ես այս աշխարհ.
Ճշմարիտն ես փորձով գիտեմ, ու խօսքերս մի՛ մոռնար:
Կեանքն է ամպի փախչող ստուեր, վայրկեանն է միշտ իրական,
Բախտի կռանը կամքն է թեև, բայց դիպուածն է տիրական:
Ջգացմունքն է գերիշխանը, խելքը՝ նրա լոկ ծառան.
Բայց դու խելքդ վրադ պահի՛ր, ինչպէս պողպատ կուռ վահան:
Մի՛ հաւատար ստուերներին, յենուի՛ր միայն քեզ վրայ,
Ատելու չափ սի՛րիւր մարդկանց, բայց լաւութիւն միշտ արա:
Եւ լայն օրում թե՛ ընկերներ, թե՛ բարեկամ ճանաչի՛ր,
Իսկ նեղ օրում ընկերների՝ ո՛չ որոնիր, ո՛չ կանչիր:
Խաղերով լի այս աշխարհում խաղդ եթէ տանուլ տաս,
Զուարթ եղի՛ր, ու այդպիսով բախտի վրայ կը խնդաս:
Անվախ ու վեհ դեկդ վարէ անձանօթին դէմ-դէմի.
Անզոջալի առաջ գնա՛, ինչ որ լինի՛, թո՛ղ լինի:
Լսի՛ր, տղա՛ս ինձ կը թաղես անյայտ մի տեղ, աննշան,
Որ չիմանան, մարդիկ չգան՝ շիրմիս քարը գողանան:

Ա. ԻՄԱՀԱԿԵԱՆ